

Отока на жлѣзи-тѣ неиде само отъ онѣзи обикновенни причини, кои-то сѣ прѣписватъ за ставане на **чума-та**. У насъ тѣзи болѣсти неможе да са нарѣче мѣстна, нестаетъ отъ вода-та, нѣ и неможемъ рѣчи, че я нема сѣвсѣмъ, кога са намира у момиченца-та отъ 10—12 год. Азъ сѣмъ виждалъ момиченца и по на 8 години, кои-то сѣ страдали отъ **чума**, като сѣ идвали само година врѣме у училище-то. Тѣзи болѣсти не заминува и момчета-та.

Отъ 731 ученикъ у общественно-то училище (collège municipal) у Науенбургъ, (350 момчета и 381 момичета) забѣлѣжило са, че сѣ страдали изъ единъ пѣтъ 169 момчета и 245 момичета отъ една и сѣща болѣсть.

По нѣкога, кога са натрупа крѣвта отъ чума-та и на мозжа, дѣца-та сѣ страдали отъ **главоболие**. Отъ такѣвзи приливъ, тече на често крѣвъ изъ носа, и сѣ изгубване-то на крѣвта, отслабва и дѣте-то. Туй е опасно за туй, дѣто сѣ слаби-тѣ и слабокрѣвни-тѣ дѣца страдатъ отъ тѣзи болѣсти. Видѣлъ сѣмъ ученици, дѣто сѣ само за туй слаби, дѣто имъ е тѣкла изъ носа крѣвъ и не е прѣставала скоро. За туй тѣврдѣ е потрѣбно да знаятъ учители-тѣ какво да правятъ, ако сѣгледатъ нѣкой болка по дѣца-та у училище-то.

У Науенбургско-то общественно училище (collège municipal) ето колко ученика сѣ страдали отъ главоболие и имъ е тѣкла крѣвъ изъ носа: отъ 731 ученикъ 296 сѣ страдали отъ главоболие, и на 153 е тѣкла рѣдовно изъ носа крѣвъ. Този брой го потвѣрдиха и учители-тѣ и учителки-тѣ. Освѣнъ отъ негодно-то положение на училище-то и негови-тѣ нарѣдби, тѣзи болѣсти има и други причини.

До тука сме разгледали колко поврѣждатъ здрави-то **чинове-тѣ**, що немаатъ наслоначи; а сега ще кажемъ нѣколко рѣчи и за сами-тѣ чинове. Тѣ сѣ обикновенно тѣврдѣ високи. За да би са стодно сѣдяло на тѣхъ, треба да иматъ подложи за да са прѣвива колѣло-то на правъ **ягълъ**. Като разберемъ сичко, ще прѣуѣдемъ, дѣто ученици-тѣ не сѣдатъ както трѣба. И да не говоримъ за височина-та на **чина** и за негово-то расстояние отъ седило-то до горня-та му страна. Повѣче-то ученици, сѣдатъ на края на седило-то за да си допиратъ крака-та до дюшеме-то, и тѣй сѣдатъ или на самия рѣбъ на дѣска-та, или имъ висятъ крака-та напраздно. Туй нѣщо причинява у крака-та на ученици-тѣ притискание на крѣвта у нерви-тѣ и за туй дѣца-та искатъ да си махатъ крака-та и да не мируватъ на чина, нѣщо отъ кое-то сѣ най много ядосватъ учители-тѣ.

Дѣто има подложи, тамъ пакъ има други негодности. Високи-тѣ ученици не могатъ да сѣ ползватъ отъ тѣхъ; зашто-то крака-та имъ сѣ дълги и опиратъ чакъ горѣ до чина. У такѣвъ случай, подложи-тѣ сѣ още по врѣдителни. Дѣца-та искатъ и чрѣзъ тѣхъ да си простратъ кра-